

Consiliul pentru Prevenirea Torturii

Mecanismul Național de Prevenire a Torturii

RAPORT privind vizita preventivă efectuată în Penitenciarul nr.3- Leova, pe data de 04 mai 2017

**Raportul a fost elaborat de către
Membrii Consiliului pentru Prevenirea Torturii:**

- *Svetlana Doltu,*
- *Radu Nicoară,*

- *Oxana Gumennaia,*
- *Ceslav Panico,*
- *Mihail Gorincioi*

Consiliul pentru Prevenirea Torturii a fost instituit la data de **24 octombrie 2016** în corespundere cu prevederile Legii nr. 52 din 2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsman).

Scopul Consiliului este de a proteja persoanele împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, în calitate de Mecanism Național de Prevenire a Torturii, în conformitate cu Protocolul opțional la Convenția împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante.

În conformitate cu prevederile art. 30 și 32 din *Legea nr. 52 din 2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsman)*, precum și conform p. 5 din *Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului pentru Prevenirea Torturii*,

Consiliul pentru Prevenirea Torturii poate efectua vizite preventive și de monitorizare în locurile unde se află sau se pot afla persoane private de libertate.

I. INFORMAȚII GENERALE DESPRE VIZITĂ

La data de 04 mai 2017, între orele 10.40 – 14.30 min., membrii Consiliului de Prevenire a Torturii (*în continuare Consiliul*) de comun cu reprezentanții Oficiului Avocatului Poporului (Ombudsmanului) au efectuat o vizită preventivă în Penitenciarul nr.3 - Leova, aflat în subordinea Departamentului Instituțiilor Penitenciare a Ministerului Justiției.

Vizita a fost realizată în următoarea componență (*în continuare Delegația*):

1. Svetlana Doltu – membrul Consiliului,
2. Radu Nicoară – membrul Consiliului,
3. Oxana Gumennaia – membrul Consiliului,
4. Lilian Tudosan – Oficiul Avocatul Poporului,
5. Iurie Dubenco - Oficiul Avocatului Poporului.

Scopul vizitei: Monitorizarea situației în Penitenciarul nr. 3 - Leova privind respectarea drepturilor persoanelor deținute, împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente inumane sau degradante.

II. INFORMAȚII GENERALE DESPRE INSTITUȚIE

Penitenciarul nr. 3 – Leova, reprezintă un penitenciar de tip închis în care își execută pedeapsa deținuți maturi de gen masculin, amplasat în or. Leova. Plafonul de dețenție a penitenciarului constituie 520 locuri.¹

Instituția dispune de mai multe sedii, amplasate pe teritoriul instituției penitenciare și în afara lui. În afara penitenciarului este amplasat blocul administrativ și depozitele alimentare. În interiorul instituției sunt amplasate:

- 3 sectoare locative (edificii cu 1 și 2 etaje) a câte 2 secții;
- Într-o clădire a sectorului locativ la etajul 1 este amplasată bucătăria și cantina;
- Într-o clădire cu intrări separate este amplasat serviciul medical și sectorul destinat izolării disciplinare, sineizolării și carantina;
- Clădirirea administrativă este combinată cu punctul de trecere și control, camerele de întreveneri de lungă și scurtă durată;
- O clădire destinată atelierelor de producere, spălătoriei, băii, frizeriei;
- Biserica;
- O clădire administrativă pentru ofițerul de serviciu și activități educative, amplasată lângă terenul sportiv;
- Stadion.

În ziua vizitei, în instituție se aflau **441 condamnați**. Majoritatea deținuților au acces liber pe întreg teritoriul penitenciarului.

Accesul în instituție a fost asigurat, fără impedimente, de către șeful adjunct al instituției. După intrare, Delegația a purtat discuții cu șeful adjunct al penitenciarului, ofițerul de serviciu, șeful serviciului medical, șeful serviciului de securitate, șeful serviciului educativ. Discuțiile au fost axate pe scopurile și obiectivele vizitei efectuate de către Consiliu. La fel au fost solicitate informații generale despre instituție, problemele majore cu care se confruntă; rapoarte statistice de activitate și altă informație solicitată au fost prezentate în termeni restrinși (10-20 minute).

¹ <http://penitenciar.gov.md/ro/statistica>

Conform schemei de încadrare a Penitenciarului nr. 3 –Leova, statele instituției sunt formate din 116 funcții, dintre care 15 locuri sunt vacante (preponderent personal din serviciul securitate, regim și supraveghere).

Problema majoră și de sistem evidențiată de angajații instituției o reprezintă fluctuația de cadre, volumul mărit de lucru, din cauza funcțiilor vacante, procesul lung de angajare în câmpul muncii a noi veniților (instruirea obligatorie de 3 luni la Centrul instructiv), motivarea financiară insuficientă. Astfel, pe parcursul anului 2016 au fost organizate 2092 escortări (I trimestru 2017 – 565 escortări), precum urmează: la obiective de muncă de scurtă durată – 1898 (2017 – 459), la instanța de judecată (de fond) – 144 (2017 -97), la instituții medicale – 44 (2017 -9), la locul de trai pentru vizitarea rudelor – 6 (2017 -0). Consiliul constată că din cauza implicării excesive în servicii de pază și escortă, personalul specializat nu reușește să-și execute la timp și calitativ atribuțiile funcționale directe. La fel personalul este antrenat la măsuri de escortare în timpul liber în zilele de odihnă. Sunt cazuri când pe timp de noapte în serviciu rămâne un supraveghetor, fapt ce pune în risc securitatea colaboratorului. Personalul din servicii pază și escortă are un regim excesiv de muncă, nocturnă peste 48 de ore (regim normal de muncă: nocturnă peste 72 ore). Din discuții cu angajații reiese că antrenarea suplimentară în astfel de cazuri nu se remunerează. Toți acești factori sporesc riscul apariției sindromului arderii profesionale și, ca rezultat, deformării moral-profesionale a colaboratorului. Consiliul subliniază faptul că supraîncărcarea emoțională, legată de regimul instabil de lucru, caracterul periculos al muncii, riscul pentru viață și lipsa remunerării adecvate, influențează negativ comunicarea profesională și eficiența activității colaboratorului.

Delegația a avut *întrevederi fără martori* (colaboratori/reprezentanții instituției de detenție) cu persoanele private de libertate și acces liber în spațiile de detenție. Au fost purtate 5 discuții în grup/interviuri colective cu circa 50 persoane, precum și interviuate individual alte 5 persoane.

Delegația a avut *acces neîngrădit la orice spațiu de pe teritoriul penitenciarului*. În special au fost vizitate următoarele locații:

- Sectorul destinat regimului inițial, Izolatorul disciplinar, Carantina;
- ~~Unitatea medicală (sala de proceduri, cabinetul șefului de serviciu medical, cabinetul stomatologic, cabinetul radiologic, izolatorul medical);~~
- Spațiile locative;
- Bucătăria și cantina;
- Spălătoria;
- Baia;
- Sectorul de producere (lemnărit) și frizeria.

III. SITUAȚIA PRIVIND TRATAMENTUL FAȚĂ DE DEȚINUȚI DIN PARTEA COLABORATORILOR.

Potrivit statisticii administrative, în anul 2016 au fost aplicate 201 sancțiuni disciplinare la 106 condamnați (suspendarea dreptului la întrevederi de scurtă durată și lungă durată pe 3 luni -93, izolarea disciplinară – 47, suspendarea dreptului de a primi colet cel puțin 2 luni -29, transferarea la regim inițial – 13 persoane, avertisment 1 persoană), iar în primele 3 luni ale anului 2017 au fost aplicate 42 sancțiuni disciplinare la 38 deținuți –suspendarea dreptului la întrevederi de scurtă durată pe 3 luni -22, suspendarea dreptului de a primi colet -10, izolarea disciplinară – 6, transferarea la regim inițial – 2, avertisment - 2 persoane.

Potrivit statisticii administrative, în anul 2016 au fost aplicate 240 măsuri de stimulare la 128 condamnați (mențiuni – 152, permisiunea de a avea întrevederi suplimentare de lungă și scurtă durată – 71, convorbire telefonică suplimentară – 10, stingerea sancțiunii disciplinare înainte de termen - 7, dreptul la colete suplimentare - 0), iar în primele 3 luni ale anului 2017 au fost aplicate măsuri de stimulare la 128 condamnați (mențiuni – 11, permisiunea de a avea întrevederi suplimentare de lungă și scurtă durată – 12, convorbire telefonică suplimentară – 0, stingerea sancțiunii disciplinare înainte de termen -3, dreptul la colete suplimentare - 0).

Consiliul este îngrijorat de faptul că un cerc restrâns de persoane este supus multiplelor sancționări sau stimulări (128 condamnați – 240 măsuri de stimulare și 106 condamnați – 201 sancțiuni disciplinare) și utilizarea ca măsură de sancționare a limitării contactului cu mediul extern (întrevederi, primirea coletelor).

IV. GARANȚIILE ÎMPOTRIVA TORTURII ȘI ALTOR RELE TRATAMENTE

Conform relatărilor administrației penitenciarului persoanele deținute au acces nelimitat la corespondență, acces limitat la apeluri telefonice, depunerea petițiilor atât adresate instituției penitenciare (șefului instituției sau altor colaboratori), cât și plângeri/petiții adresate persoanelor din exterior (rude, prieteni, instituții ale statului). Totuși unii deținuți s-au plîns că petițiile sau cererile lor rămân fără răspuns sau examinarea lor este tergiversată nemotivat.

Delegația a avut discuții cu un deținut aflat în greva foamei timp de o zi, care afirmă că-i este limitat dreptul la muncă și întrevederile cu procurorul. Persoana dată presupune că corespondența personală este cenzurată de către angajații penitenciarului și își argumentează problema respectivă prin faptul că scrisorile lui nu ajung la destinatari.

La fel o îngrijorare serioasă o constituie imposibilitatea persoanelor cu dizabilități (a membrilor superioare) de a depune, scrie petiții, cereri, etc. Respectiv o persoană sa plîns că este nevoită să achite taxă în formă de țigări persoanelor din rîndul deținuților care-i prestează servicii de întocmire (scriere) a unei cereri, petiții, etc.

V. CONDIȚIILE DE DETENȚIE

Spațiile de detenție (blocurile locative) sunt localizate în 3 sectoare fiecare cu 2 secții. În instituție sunt 21 spații locative: 6 de capacitate medie (pînă la 15 persoane) și 9 de capacitate mare (peste 15 persoane). Conform informației furnizate de administrație, în primul trimestru 2017 au fost reparate/reamenajate 3 spații locative de capacitate mică (pînă la 5 persoane), în anul 2016 – 2 spații locative de capacitate medie. Spațiile de capacitate mare nu au fost reparate/reamenajate.

Supraglomerare. Cu referire la condițiile de detenție în sectoare, concluzionăm că deținuții dispun de mai puțin de jumătate din suprafața minimă de 4 m.p. stabilită de standardele internaționale (recomandarea Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și jurisprudența CEDO).

La moment este în reparație capitală se află un sector pentru 150 persoane, fapt ce aprofundează fenomenul de suprapopulare. Real, pe 370 locuri disponibile în instituție se dețin 441 persoane. Îngrijorător este faptul, că după finalizarea reparației, deținuții din instituție nu vor fi redistribuiți în spațiile renovate, ci (din spusele administrației) blocul ar putea fi destinat exclusiv persoanelor la regim inițial care vor fi transferați din alte instituții penitenciare. Respectiv, fenomenul suprapopulării se va mentine.

În urma vizitării sectorului de carantină, Delegația constată că condițiile sanitare sunt îngrijorătoare. În încăperea se aflau 7 deținuți, însă numărul de paturi este de 2 ori mai mare. Lengieria de pat era în stare nesatisfăcătoare. La fel, prezintă îngrijorare spațiul mic pentru plimbări, care reprezintă o curte neconformă, aproximativ 2m lungime și 1,5 în lățime.

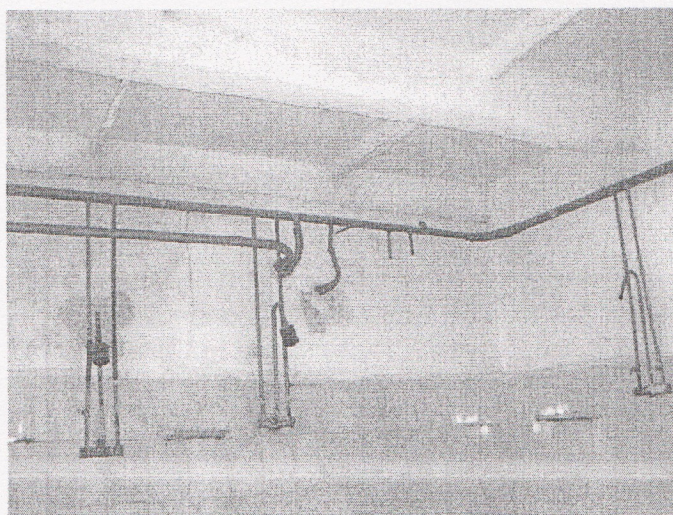
Sectorul pentru deținuții aflați la sineizolare și regim disciplinar este reprezentat prin 9 celule în care la momentul vizitei se dețineau 8 persoane. În 5 celule au fost plasați câte un deținut, 3 celule erau libere și în celula nr. 1 se aflau 3 deținuți pe 9 m.p. unde 1/3 din spațiul a fost ocupat cu vieceu. La fel și aici Delegația constată condiții nesatisfăcătoare, reprezentate prin încăperi înguste, acces limitat la lumina de zi, aer greu, lengierie în stare nesatisfăcătoare și plapume insalubre. Este înbucurător faptul că deținuții sunt asigurați cu un minim de produse igienice.

Deținuții se plîng că spălarea hainelor și lengieriei pentru ei este o problemă majoră, deoarece lipsesc condițiile necesare, iar în afară de săpun nu au alți detergenți. Problema dată provoacă întrebări privitor la accesul echitabil la serviciile de spălătorie disponibile în instituție. Alte plîngeri s-au referit la frigul care persistă în celule și lipsa ocupațiilor, activităților socio-educative în regimul respectiv.

Nu este clar aspectul că în celulele din acest sector lumina pe timp de noapte nu se stinge, fapt ce ar putea fi interpretat ca presiune sau tratament degradant față de deținuți. Mai mulți deținuți (4 din 8) s-au plâns că sunt limitați în accesul la apă în intervalul orelor 20.00-05.00.

În spațiile locative de capacitate mare persistă fenomenul de delimitare neautorizată a spațiilor. Deținuții au delimitat prin cuverturi spații ale dormitorului a câte 4-6 metri pentru două persoane, acest fapt nu permite pătrunderea luminii, realizarea eficientă a aerisirii și deriticării umede și favorizează răspîndirii diverselor maladii infecțioase periculoase, inclusiv a tuberculozei. Este îngrijorător faptul tolerării de către administrație a acestui fenomen și înțelegerii eronate a dreptului la intimitate² și lipsa unui Plan instituțional de delimitare conformă a spațiilor locative de capacitate mare. Cu referire la același subiect, există o problemă foarte mare în spațiile de detenție și cu privire la depozitarea lucrurilor personale (deținuții își păstrau lucrurile personale în genți, sub pat), ce și mai mult favorizează creării condițiilor neigienice și imposibilitatea realizării unor măsuri de curățenie generală.

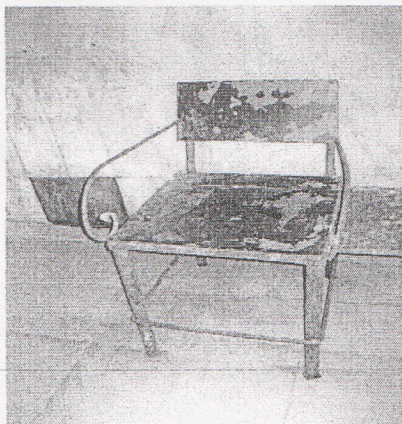
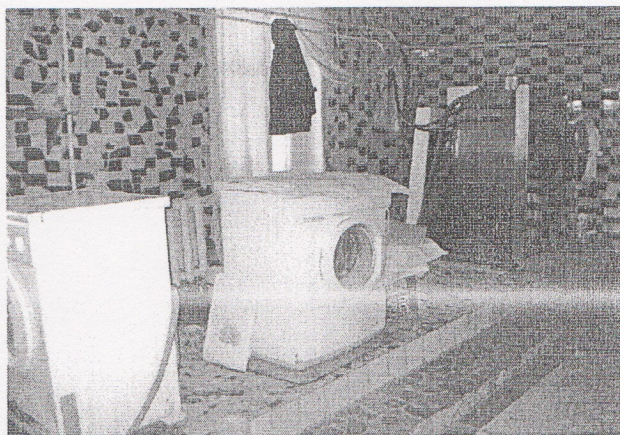
Comitetului European Pentru prevenirea Torturii atrage atenția că dormitoarele mari implică inevitabil o lipsă de intimitate a deținuților în viața de zi cu zi.

² Art. 244 CE RM (1) Încăperile destinate cazării deținuților trebuie să corespundă exigențelor de sănătate și igienă stipulate în normativele de construcții ale Republicii Moldova, inclusiv privind volumul, spațiul, iluminatul, încălzitul și ventilarea

Mai mult, riscul de intimidare și violență este ridicat. Astfel de încăperi pentru trai pot facilita dezvoltarea sub-culturilor de factură criminală și menținerea coeziunii organizațiilor criminale. Acestea pot face astfel încât controlul efectiv realizat de personal să devină extrem de dificil, chiar imposibil. În special, în cazul unor tulburări în închisoare, nu pot fi evitate intervențiile exterioare care implică folosirea considerabilă a forței.

Accesul la baie a deținuților este asigurat de către administrația penitenciarului conform unui grafic stabilit, o dată pe săptămână (în zilele de joi). Tot odată, s-a constatat că persoanele nou venite (în ziua de vineri) aflate în carantină au acces la baie abia peste 6 zile, conform orarului instituției ne fiind realizată igienizarea la intrare în instituție³. Nu au fost identificate Registre de evidență a funcționalității băii, precum și a numărului de deținuți care s-au igienizat. Baia necesită reparație, iar numărul de robinete este mic raportat la numărul deținuților. Pentru persoanele cu dizabilități, în baie este amplasat un scaun metalic.

Spălătoria funcționează conform graficului stabilit de către șeful penitențiarului doar în zilele de sâmbătă și duminică și este dotată cu 2 mașini de spălat având capacitatea de 25 și 5 kg (încă 2 mașini sunt defectate). În urma interviului cu deținutul responsabil de acest spațiu, am notat că nu există un registru cu privire la frecvența utilizării acestui serviciu de către deținuți, a procesului de primire, spălare, uscare și eliberare a lenjeriei și obiectelor personale ale deținuților. Nu sunt vizibile instrucțiunile privind securitatea muncii și funcționalitatea mașinilor de spălat, inclusiv orarul de deservire a sectoarelor. Responsabil atât de recepționarea hainelor/lenjeriei, spălarea cât și de uscarea articolelor, este o singură persoană din rîndul condamnaților.

Activitatea de producere

La momentul actual, penitenciarul nr.3 Leova are încheiate 3 contracte pentru persoanele implicate în activități de muncă, fiind escortate în anul 2016 la munci de scurtă durată 8204 persoane și realizate 1898 escortări, iar în I trimestru 2017 – 1249 deținuți escortați și 459 servicii de escortă realizate.

³ Statutul executării pedepsei: 514. Pentru a preveni răspîndirea maladiilor contagioase, toți deținuții sosiți în instituție, după igienizare și controlul medical complex, sînt amplasați în încăperi speciale izolate de carantină.

În munca social utilă remunerată în unitățile de producere sunt angajați 10 condamnați și în secția de deservire gospodărească – 49 condamnați. Alți 23 condamnați sunt antrenați în munci neremunerate.

Dreptul la petiționare, accesul la informație și comunicarea cu mediul extern

Conform statisticii administrative, pe parcursul anului 2016 în instituție au parvenit din partea deținuților 1371 cereri/petiții (2015 - 719 petiții), la următoarele subiecte: primirea în audiență – 874 (2015 – 469), transferuri bănești – 2013 (2015 – 204), liberare condiționată înainte de termen – 134 (2015 -112), angajarea în cimpul muncii – 109 (2015 – 103), asigurarea securității personale – 27 (2015 – 24), asigurare cu pensii – 9 (2015 -9), condițiile de detenție – 5 (2015-2). În primul trimestru 2017, de la condamnați au parvenit 206 petiții, cu 73 petiții mai mult ca în perioada analogică a anului 2016. Au fost ridicate următoarele întrebări: audiența deținuților – 62, cunoștința cu dosarul personal – 42, prezentare la comisia penitenciară – 33, solicitarea unor certificate și a copiilor din dosarul personal – 34, expedierea corespondenței – 15, angajarea în cimpul muncii – 14, plingeri pe acțiunile administrației – 2 persoane.

Conform datelor prezentate de administrație, din partea organelor ierarhic superioare în 2016 au parvenit 427 petiții (2015-336), precum urmează: procuratura/judecătoria – 185 (2015 – 156), Departamentul instituțiilor penitenciare – 89 (2015 – 55), alte ministere – 59 (2015 – 24), ministerul justiției – 24 (2015 – 33), aparatul parlamentului – 19 (2015 – 15), aparatul președintelui – 17 (2015 – 19), MAI – 16 (2015 - 13), alte penitenciare – 18 (2015 – 13), Strasbourg, CEDO – 0 (2015 – 8). În primul trimestru 2017, din partea organelor ierarhic superioare au parvenit 156 petiții, cu 92 petiții mai mult ca în perioada analogică a anului 2016, precum urmează: procuratura/judecătoria – 78 (2015 – 28), Departamentul instituțiilor penitenciare – 23 (2015 – 11), CSJ/CA – 20 (2016 – 3), alte ministere – 12 (2015 – 7), aparatul președintelui – 5 (2015 – 1), alte penitenciare – 5 (2015 – 2), Strasbourg, CEDO – 5 (2015 – 6), ministerul justiției – 4 (2015 – 4), MAI – 4 (2015 -2).

Delegația a constatat divergențe în raportarea petițiilor/cererilor din rubrica ”Strasbourg/CEDO” (dintre anul 2016 și I trimestru 2016) și atenționează asupra faptului corelării datelor întru evitarea presupunerii eronării conștiente a informației.

În timpul discuțiilor cu deținuții, s-a constatat lipsa informării lor despre existența Consiliului de prevenire a torturii și adresa Avocatului Poporului, fapt ce indică la activități insuficiente de informare. Panourile informative existente în instituție nu conțin informație privitor la organele ierarhic superioare unde pot fi adresate cereri/petiții, inclusiv lipsește informația despre Consiliul de Prevenire a Torturii și Avocatul Poporului.

Întru asigurarea contactului deținuților cu familia și cu persoanele din exterior, fiecărui deținut le este permisă o vizită de scurtă durată pe lună în spațiul special amenajat. Pentru respectarea vieții private și de familie, la dispoziția deținuților există un spațiu destinat vizitelor de lungă durată (3 zile) contra cost, care este dotat cu 5 odăi moderne dotate inclusiv cu pat matrimonial, TV, mini-bucătărie, grup sanitar etc. Dreptul de a beneficia de vizite de lungă durată îl are fiecare deținut care respectă regulamentul interior, o dată la 3 luni. Camerele de întrevederi de scurtă și lungă durată sunt amenajate și reparate, inclusiv cu contribuția deținuților. Conform datelor statistice prezentate de administrație, pe parcursul I trimestru 2017 au fost acordate deținuților 278 întrevederi (de scurtă durată – 193, de lungă durată – 35), iar în anul 2016 - 1175 întrevederi (de scurtă durată – 827, de lungă durată – 321). La momentul vizitei, în camera de întrevederi de scurtă durată nu era nici un vizitator, iar în camerele de întrevedere de lungă durată – o singură persoană. *Consiliul poate conchide că achitarea întrevederilor și aplicarea excesivă a*

sancțiunilor disciplinare de privare de dreptul la întrevvedere cu rudele poate fi un impediment considerabil de restricție a comunicării cu rudele și recomandă a fi reevaluat.

Conform datelor statistice prezentate de administrație, pe parcursul I trimestru 2017 au fost acordate condamnăților 9 întrevvederi cu avocați și mediatori, iar în anul 2016 - 41.

Convorbirile de scurtă durată au fost înlocuite cu convorbiri telefonice în 2016 de către 14 persoane, iar în I trimestru 2017 - 3. Au fost depuse 68 cereri pentru convorbiri telefonice în I trimestru 2017, iar în 2016 - 349.

Pentru unii deținuții există problema accesului la spațiile de plimbări și bucătărie în sectorul pentru întrevvederile de lungă durată. Acest fapt e posibil din motivul că circa 70 de deținuți ai penitenciarului sunt considerați ca persoane "umilite" în subcultura criminală și din cauza acestui "statut neformal" li se îngreșește accesul la aceste facilități.

Ca rezultat a interviurilor purtate, Delegația a constatat că persoanele deținute în regim inițial au acces limitat la activități ocupaționale, psiho-educative și sociale. De asemenea, deținuții invocă accesul limitat/lipsa diversității a literaturii prezentă în biblioteca instituției. În primul trimestru 2017, doar 46 persoane au folosit cărțile din bibliotecă.

Este salutar faptul că măsurile socio-educative în sectorul de deservire gospodăresc sunt practicate la un nivel foarte bun. Plângeri la capitolul respectiv nu s-au înregistrat.

Asistența medicală

Unitatea medicală este amplasată în bloc comun cu sectorul regim inițial, carantină și izolator disciplinar, cu intrare separată. La moment în instituție activează 1 medic de profil general, concomitent șef serviciul medical în vîrstă de circa 70 ani, 2 felceri atestați și 2 asistente medicale angajate din contul funcțiilor atestate, 0,5 medic stomatolog. Din cauza insuficienței personalului medical, serviciul diurn nu se efectuează, respectiv penitenciarul nu este asigurat 24/24 ore cu asistență medicală.

În cadrul unității medicale sunt amplasate biroul medicului terapeut, cabinetul medicului stomatolog, cabinetul radiologic (nefuncțional), cabinetul de proceduri. Alte 3 birouri medicale, destinate staționarului de zi, încăperilor de carantină medicală sunt în stare nefuncțională și necesită reparație⁴.

Cabinetul radiologic este nefuncțional din anul 2011, dar este necesar a efectua decontarea și casarea instalațiilor de radiodiagnostic în corespundere cu legislația în vigoare⁵ cu scopul utilizării spațiului disponibil pentru depozitarea consumabilelor.

Cabinetul stomatologic este asigurat cu echipament vechi, iar compresorul funcționează dificil. La fel, în cadrul serviciului medical a fost identificat un fotoliu stomatologic depozitat în cabinetul radiologic care poate fi substituit cu cel actual. Starea sanitaro-igienică în cabinetul stomatologic este nesatisfăcătoare, fiind realizată de către infirmier în măsura competențelor sale (din rîndul deținuților). La fel, a fost depistată o cantitate considerabilă de diferite materiale stomatologice cu termen la limita de valabilitate și sol. Lidocaină expirată în decembrie 2016.

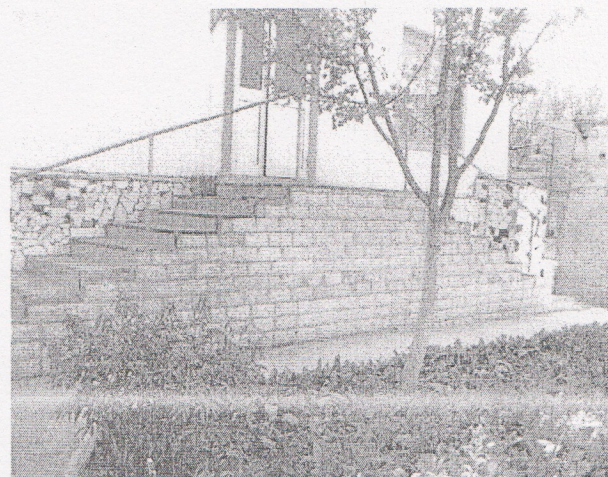
⁴ Statutul executării pedepsei de către condamnați: 20. Deținuții bolnavi se cazează în încăperile de carantină ale secției medicale (http://lex.justice.md/document_rom.php?id=ED0A2EAF:D4D2D139)

⁵ Legea nr. 132 din 08.06.2012 privind desfășurarea în siguranță a activităților nucleare și radiologice, Hotărîrii Guvernului nr. 500 din 12.05.1998 despre aprobarea Regulamentului privind casarea bunurilor uzate, raportate la mijloacele fixe, Hotărîrii Guvernului nr. 727 din 08.09.2014 privind autorizarea activităților nucleare și radiologice, Normelor fundamentale de radioprotecție, cerințe și reguli igienice (NFRP-2000) nr. 065334 din 27.02.2001, precum și a Dispoziției Ministerului Sănătății nr. 119-d din 09.03.2015

Sala de proceduri nu este asigurată cu recipienți siguri de colectare a seringelor. Registrele lămpilor de cuarț nu se completează, dar și prelucrarea corespunzătoare a tuburilor nu se efectuează.

În instituție derulează programele de reducere a riscului (schimb de seringi) și farmacoterapia cu metadonă. Consumabilele pentru realizarea activităților sunt depozitate în condiții neconforme în una din încăperile neraparate ale serviciului medical, fapt ce nu corespunde exigențelor sanitare și necesită a fi rezolvată.

La fel, s-a constatat că una din încăperile serviciului medical a fost utilizată în calitate de spațiu locativ⁶ pentru o persoană cu dizabilități locomotorii contrar prevederilor Regulamentului cu privire la modul de asigurare a asistenței medicale persoanelor deținute în penitenciare, aprobat prin Ordinul Ministrului Justiției nr.478 din 15.12.2006. Scara spre serviciul medical nu este acomodată pentru persoanele cu dizabilități locomotorii, astfel fiind prezentă o limitare a accesului la medic.

În cadrul serviciului medical sunt prezente mai multe Registre medicale, dar majoritatea sunt în responsabilitatea unicului medic (concomitent șef serviciu medical) care execută activități mult suprasarcină. Astfel, **Registrul de supraveghere medicală** este prezent, dar completat insuficient. **Registrul de vizită a carantinei, Registrul vizitei în izolatorul diisciplinar** sunt de model neconform, nu sunt înscrisii zilnice a personalului medical privitor la starea persoanelor aflate la moment la greva foamei sau în carantină.

La finele anului 2016, în Penitenciarul nr.3 – Leova la 435 condamnați aflați în instituție s-au constatat 737 maladii, adică în mediu la fiecare persoană deținută suferă de 1-2 boli. Cele mai frecvente maladii sunt, precum urmează:

- ✓ Tulburări psihice și comportamentale – **134**, inclusiv cu dereglări narcologice – 19 persoane
- ✓ Boli cardiovasculare – **39**, inclusiv hipertensiune arterială 31 persoane
- ✓ Bolile aparatului respirator – **76** persoane, inclusiv 58 cu bronșite cronice și 1 cu asm bronșic
- ✓ Hepatite cronice virale – **21**
- ✓ Diabet zaharat – **2**
- ✓ Epilepsie – **10**
- ✓ Cataractă – **6**
- ✓ Tumori - **1**

Aceste maladii constatate necesită o supraveghere continuă și asistență medicală specializată de ambulator sporită, fapt dificil de realizat în condiții de unitate medicală în penitenciar.

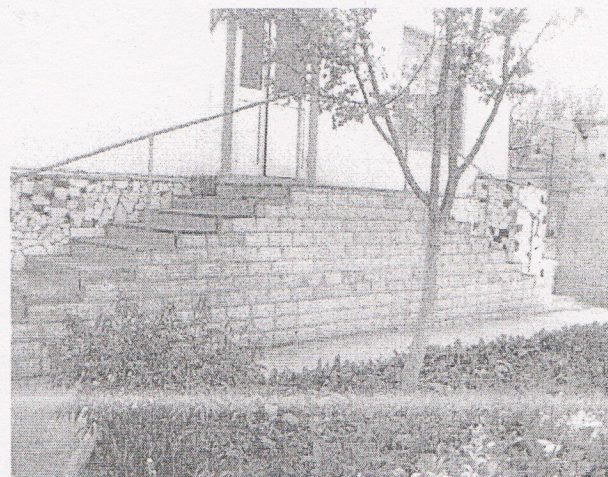
⁶ Staționatul serviciului medical este prevăzut pentru: (a) examinarea și tratarea bolnavilor care necesită tratament staționar, regim de pat pe termen până la 14-15 zile;(b) tratamentul de susținere a bolnavilor la necesitate, care au fost externati din spitalul penitenciar;(c) izolarea temporară a bolnavilor cu maladii contagioase sau suspecți de maladii contagioase până la internarea în spitalul penitenciar;(d) tratamentul staționar al bolnavilor netransportabili până la ameliorarea stării de sănătate cu transferarea ulterioară în spitalul penitenciar; (e) internarea persoanelor supuse tratamentului staționar conform planului de dispensarizare. <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=319608>

Sala de proceduri nu este asigurată cu recipienți siguri de colectare a seringelor. Registrele lămpilor de cuarț nu se completează, dar și prelucrarea corespunzătoare a tuburilor nu se efectuează.

În instituție derulează programele de reducere a riscului (schimb de seringi) și farmacoterapia cu metadonă. Consumabilele pentru realizarea activităților sunt depozitate în condiții neconforme în una din încăperile neraparate ale serviciului medical, fapt ce nu corespunde exigențelor sanitare și necesită a fi rezolvată.

La fel, s-a constatat că una din încăperile serviciului medical a fost utilizată în calitate de spațiu locativ⁶ pentru o persoană cu dizabilități locomotorii contrar prevederilor Regulamentului cu privire la modul de asigurare a asistenței medicale persoanelor deținute în penitenciare, aprobat prin Ordinul Ministrului Justiției nr.478 din 15.12.2006.

Scara spre serviciul medical nu este acomodată pentru persoanele cu dizabilități locomotorii, astfel fiind prezentă o limitare a accesului la medic.

În cadrul serviciului medical sunt prezente mai multe Registre medicale, dar majoritatea sunt în responsabilitatea unicului medic (concomitent șef serviciu medical) care execută activități mult suprasarcină. Astfel, **Registrul de supraveghere medicală** este prezent, dar completat insuficient. **Registrul de vizită a carantinei, Registrul vizitei în izolatorul diisciplinar** sunt de model neconform, nu sunt înscrisii zilnice a personalului medical privitor la starea persoanelor aflate la moment la greva foamei sau în carantină.

La finele anului 2016, în Penitenciarul nr.3 – Leova la 435 condamnați aflați în instituție s-au constatat 737 maladii, adică în mediu la fiecare persoană deținută suferă de 1-2 boli. Cele mai frecvente maladii sunt, precum urmează:

- ✓ Tulburări psihice și comportamentale – **134**, inclusiv cu dereglări narcologice – 19 persoane
- ✓ Boli cardiovasculare – **39**, inclusiv hipertensiune arterială 31 persoane
- ✓ Bolile aparatului respirator – **76** persoane, inclusiv 58 cu bronșite cronice și 1 cu asm bronșic
- ✓ Hepatite cronice virale – **21**
- ✓ Diabet zaharat – **2**
- ✓ Epilepsie – **10**
- ✓ Cataractă – **6**
- ✓ Tumori - **1**

Aceste maladii constatate necesită o supraveghere continuă și asistență medicală specializată de ambulator sporită, fapt dificil de realizat în condiții de unitate medicală în penitenciar.

⁶ Staționatul serviciului medical este prevăzut pentru: (a) examinarea și tratarea bolnavilor care necesită tratament staționar, regim de pat pe termen pînă la 14-15 zile;(b) tratamentul de susținere a bolnavilor la necesitate, care au fost externati din spitalul penitenciar;(c) izolarea temporară a bolnavilor cu maladii contagioase sau suspecți de maladii contagioase pînă la internarea în spitalul penitenciar;(d) tratamentul staționar al bolnavilor netransportabili pînă la ameliorarea stării de sănătate cu transferarea ulterioară în spitalul penitenciar; (e) internarea persoanelor supuse tratamentului staționar conform planului de dispensarizare. <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=319608>

Asigurarea cu medicamente și consumabile este insuficientă. Se practică procurarea din cont propriu a medicamentelor și consumabilelor (perfuzii) de către condamnați. Registrul de evidență a medicamentelor procurate de condamnați (care se păstrează în sala de proceduri) nu este disponibil.

Registrul de evidență a persoanelor la greva foamei, de model stabilit de către Departamentul Instituțiilor Penitenciare, început la 05.01.2015. În 2015 în instituție au fost înregistrate 2 cazuri de declarare a grevei foamei, 2016 – 10 cazuri, iar în 2017 – 1 caz.

Examinarea **Registrului de evidență a automutilărilor**, început în 15.01.2015, a constatat un număr mic de înregistrări, precum urmează: 1 caz (2015), 2 cazuri (2016) și 0 caz (2017).

Examinarea **Registrului de escortări în instituțiile medicale** publice denotă o organizare bună a conlucrării și acces a deținuților la toate serviciile și investigațiile medicale disponibile în spitalul raional.

Registrul examinării medicale la intrarea și ieșirea din instituție nu se completează, fiind efectuate înscrisurile respective doar în cartela medicală și lista de primire la medic.

Alimentarea deținuților

Starea sanitar igienică este satisfăcătoare, în bucătărie și cantină a fost realizată recent reparație. Echipamentul necesită renovare. În meniul plasat pentru ziua vizitei nu sunt indicate toate cantitățile de produse pentru a aprecia Normele de repartitie a produselor după valoarea lor energetică, conform prevederilor Ordinului Ministerului Justiției⁷ nr.512 din 26.12.2007 *cu privire la aprobarea Regulamentului privind organizarea alimentației deținuților în penitenciare*. Probele alimentare nu conțin o porție întregă, la fel nu sunt complet realizate marcajele cu semnătura persoanei responsabile.

Depozitele alimentare sunt amplasate în afara penitenciarului, sunt bine amenajate. Carnea și peștele sunt păstrate în frigider separate. Lipsește frigider pentru păstrarea produselor lactate.

VI. CONSTATĂRI

1. *Delegația a avut acces neîgrădit și neîntârziat la orice spațiu de pe teritoriul penitenciarului și întrevederi fără martori cu orice persoană din interiorul instituției (angajați/deținuți).*
2. *Există un deficit de personal de supraveghere, pază și escortă care impune implicarea întreg personalului în servicii de escortare, fapt ce scade calitatea altor activități și expune riscului sănătatea și viața colaboratorilor, dar și influențează fluctuația majoră a cadrelor.*
3. *În anul 2016 a fost constatat un caz de deces prin progresarea tuberculozei la un angajat al Penitenciarului nr.3 Leova.*
4. *Persistă problema spațiilor locative și celulelor suprapopulate și condițiilor igienice precare în sectoarele 2, 3 și carantină ce duc la efecte negative asupra deținuților.*
5. *Există o problemă în asigurarea cu personal medical, ce influențează accesul la servicii medicale a condamnaților, precum și documentarea pretinselor acte de tortură, tratamente inumane și degradante.*
6. *Sediul serviciului medical necesită reparație, inclusiv evacuarea echipamentului nefuncțional conform legislației în vigoare.*
7. *Intrarea în serviciul medical este inaccesibilă pentru persoanele cu dizabilități.*
8. *Izolatorul de carantină a serviciului medical nu este funcțional, fiind folosit contrar destinației în calitate de spațiu locativ.*

⁷ <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=327188>

9. *Procedurile de examinare la intrare/ieșire din penitenciar la prezența leziunilor corporale sunt aplicate ocazional cu înscriere în cartela de ambulator, fără Registru de evidență.*
10. *Asigurarea cu medicamente este insuficientă, inclusiv consumabilele stomatologice cu termen de valabilitate expirat.*
11. *Lipsa mecanismelor de organizare de depunere/scriere a petițiilor/cererilor pentru persoanele cu dizabilități a membrilor superioare.*
12. *Mai mulți deținuți din sectorul de sineizolare se plâng pe condițiile materiale din celule, imposibilitatea spălării hainelor și lengeriei, accesul limitat la plimbări în aer liber.*
13. *Problema accesului la spațiile de plimbări și bucătărie în sectorul pentru întreprinderile de lungă durată pentru unii deținuți.*
14. *Au parvenit semnale că corespondența deținuților este cenzurată de către angajații penitenciarului.*
15. *Starea nesatisfăcătoare și asigurarea deținuților cu plapume/lengerie de pat nu se realizează pe deplin.*
16. *Practicarea lăsării luminii artificiale pe timp de noapte în unele sectoare/celule.*
17. *Practica stopării aprovizionării cu apă potabilă în timpul nopții.*
18. *Insuficiența controlului cu emiterea recomandărilor în urma vizitelor realizate în instituție din partea direcțiilor de resort a Departamentului Instituțiilor Penitenciare la aspectele enunțate de Consiliu.*

VII. RECOMANDĂRI

1. De a elabora de comun cu Departamentul Instituțiilor Penitenciare un Plan instituțional de redresare a tuturor aspectelor de detenție în baza recomandărilor expuse, inclusiv prin fortificarea măsurilor administrative și resurselor umane, cu Prezentarea lui către Consiliu;
2. De a prezenta informație analitică privitor la termenii medii de examinare a petițiilor parvenite în Departamentul Instituțiilor Penitenciare, inclusiv de la organele ierarhic superioare, precum și a cazurilor de nerespectare a termenelor de examinare a petițiilor cu întreprinderea măsurilor de rigoare;
3. De a prezenta Consiliului informație privitor la vizitele de monitorizare și inspectările realizate în Penitenciarul nr.3 Leova pe parcursul ultimilor 3 ani de către serviciile și direcțiile de resort ale Departamentului Instituțiilor Penitenciare, inclusiv constatările/ recomandările emise și gradul lor de executare.
4. De a majora statele personalului (inclusiv medical) și asigura completarea funcțiilor vacante în scopul realizării conforme a sarcinilor prevăzute de legislația națională și recomandările internaționale și pentru a evita situații de supraîncărcare și de risc pentru personal (munca nocturnă peste doi; un singur colaborator în timpul nopții etc.);
5. De a întreprinde măsuri de reamenajare conformă a spațiile comune de deținere a persoanelor în penitenciar cu respectarea standardului de cel puțin 4 m.p. Revizuirea, în consecință, a capacității reale a instituțiilor penitenciare; Consiliul recomandă ca spațiile locative pentru deținuți să fie în conformitate cu prevederile naționale art. 244 Codul de executare a RM al.(2)⁸, cât și a recomandărilor Comitetului European Pentru prevenirea Torturii ce subliniază că „toate serviciile și activitățile dintr-o închisoare vor fi afectate în mod negativ dacă este necesar să se adăpostească mai mulți deținuți decât numărul pentru care a fost creată; calitatea vieții va fi coborâtă în totalitate, în

⁸ Norma de spațiu locativ stabilit pentru un condamnat nu poate fi mai mică de 4 m2

mod semnificativ. Mai mult decât atât, nivelul de supraaglomerare într-o închisoare sau într-o anumită parte din ea, poate fi astfel încât, prin el însuși, să fie inuman și degradant din punct de vedere fizic”;

6. De a îmbunătăți activitatea bibliotecii din cadrul instituției penitenciare prin asigurarea cu literatură actualizată juridică, artistică și religioasă, care contribuie la ridicarea nivelului de cunoștințe juridice, la dezvoltarea intelectuală și cultural-artistică a deținuților;
7. De a asigura panourilor informative cu informație și date de contact ale organelor ierarhic superioare, precum și mecanismul de acțiune în caz de încălcare a termenilor de parvenire a răspunsurilor la petițiile trimise;
8. De a asigura reparația serviciului medical cu amenajarea izolatorului de carantină medicală, depozitului pentru consumabilele proiectului de reducere a riscului și sălii pentru tratament ambulator;
9. De a realiza casarea echipamentului nefuncțional (radiologic) și funcționalitatea echipamentului stomatologic (compresor, fotoliu);
10. De a asigura regimul sanitaro-igienic, siguranța procedurilor medicale și managementul deșeurilor generate de activitatea medicală conform legislației în vigoare;
11. De a asigura deținuții cu medicamente în cantitate suficientă conform spectrului maladiilor constatate și în corespundere cu Protocoalele și ghidurile naționale cu evitarea procurărilor din cont propriu a medicamentelor și consumabilelor.
12. Continuarea bunei practici de colaborare cu instituțiile medicale din cadrul Ministerului Sănătății în vederea acordării asistenței medicale deținuților.
13. De a realiza instruirea personalului penitenciar, inclusiv medical în documentarea leziunilor traumatice conform prevederilor Protocolului de la Istanbul și Ordinului nr. 77 din 31.12.2013 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant;
14. De a asigura alimentarea deținuților și funcționalitatea cantinei în strictă corespundere cu prevederile Ordinului MJ nr. 512 din 26.12.2007 cu privire la aprobarea Regulamentului privind organizarea alimentației deținuților în penitenciare;
15. De a intensifica eforturile în prevenirea cazurilor de violență și intimidare dintre deținuți;
16. De a asigura accesul regulat la spații pentru plimbări amenajate conform deținuților din sectoarele de carantină;
17. De a asigura dreptul pentru persoanele cu dizabilități de a depune petiții și reclamații, dar și accesul în sediul serviciului medical;
18. De a asigura ca secretul și confidențialitatea corespondenței deținuților să fie respectate pe deplin;
19. De a asigura deținuții cu plapume și lenjerie de pat în conformitate cu standardele prevăzute de normele în vigoare.

Data aprobării raportului

23 mai 2017

Prin prezenta semnătură, confirmăm că acest raport a fost elaborat și aprobat prin consens de către toți membrii Consiliului pentru prevenirea torturii

Mihail COTOROBAI
Președintele Consiliului pentru Prevenirea Torturii

